

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com

دانشگاه پیام نور مشهد

نام منبع

روشهای ارزشیابی آموزشی

موقف

علیرضا کیامنش

تهیه کننده

هاشم نعمتی

(عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور مشهد)

نائبان ۱۳۸۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست

صفحه

هدفهای درس

فصل اول – دور نمای ارزشیابی آموزشی

فصل دوم – الگوهای ارزشیابی

فصل سوم – ارزشیابی و هدفهای آموزشی

فصل چهارم – ارزشیابی و اندازه گیری

فصل پنجم – ارزشیابی و اندازه گیری آزمونهای ملاکی

فصل ششم – ارزشیابی و اندازه گیری

فصل هفتم – طرحهای ارزشیابی

فصل هشتم – نمونه گیری در ارزشیابی آموزشی

فصل نهم – تهیه گزارش یافته های ارزشیابی

منابع

هدفهای درس

هدف نهایی درس

دانشجویان با مطالعه این درس روشهای مختلف ارزشیابی

. آموزشی و چگونگی کاربرد آن را یاد می گیرند

هدفهای کلی درس

دانشجویان پس از مطالعه مطالب این درس

- ۱- با روند تکوینی ارزشیابی آموزشی آشنا می شوند
- ۲- الگوهای مختلف ارزشیابی آموزشی را مورد بررسی قرار می دهند
- ۳- رابطه ارزشیابی و هدفهای آموزشی را درک می کنند
- ۴- ارزشیابی و اندازه گیری را مورد تحلیل قرار می دهند
- ۵- آزمونهای هنجاری و ملاکی را مقایسه می کنند
- ۶- چگونگی اندازه گیری عملکردهای آموزشی را می آموزند
- ۷- با طرحهای مختلف ارزشیابی آشنا می شوند
- ۸- چگونگی نمونه گیری در ارزشیابی را می آموزند
- ۹- با روش تهیه گزارش یافته های ارزشیابی آشنا می شوند

فصل اول

دورنمای ارزشیابی آموزشی

پیشگفتار

از گذشته بسیار دور تا کنون امتحان به صورت غیر رسمی و یا رسمی انجام می شده است . در اوایل قرن بیستم با تلاش رالف تایلر ابزارهای اندازه گیری - آزمونها - رواج پیدا کردند

هدفهای کلی

۱- سیر تحول ارزشیابی آموزشی دریافت می شود

۲- مفاهیم و دیدگاههای مختلف درباره ارزشیابی

آموخته می شود

۳- مفهوم

ارزشیابی را با مفاهیم اندازه گیری و ارزیابی و

یاسخگویی

و پژوهش مورد مقایسه قرار می دهد

هدفهای رفتاری

۱- دانشجویان باید سیر تحول ارزشیابی آموزشی را شرح دهند

۲- تعاریف مختلف ارزشیابی آموزشی را توصیف کنند

۳- شباهتها و تفاوتهای تعاریف ارزشیابی را مشخص کنند

تاریخچه ارزشیابی

از گذشته بسیار دور تا کنون معلمان برای پی بردن به میزان موفقیت

خود از مطالب آموزش داده شده به صورتهای مختلف از فراگیران

امتحان استفاده می کردند

تعاریف ارزشیابی

به علت جوان بودن حوزه ارزشیابی در حال حاضر

نمی توان یک تعریف جامع ارائه نمود. اولین تعریف

رسمی توسط رالف تایلر:

وسیله ای جهت تعیین میزان موفقیت برنامه در رسیدن

به هدفهای آموزشی مطلوب

تفاوت‌های ارزشیابی با چند مفهوم دیگر

الف: ارزشیابی و اندازه‌گیری

فرایند اندازه‌گیری اساساً غیر ارزشی است در حالیکه در ارزشیابی صفات

مطالعه شده، هم مورد علاقه

هستند و هم با ارزش. هدف از ارزشیابی توصیف

تأثیر عملکردهای آموزشی با برنامه‌های آموزشی است در

حالیکه، هدف از اندازه‌گیری مقایسه فراگیران است

ب: ارزشیابی و پژوهش

هدف از پژوهش کشف رابطه های علت و معلولی بین پدیده ها و

رسیدن به یک حقیقت علمی است . هدف از

ارزشیابی بیشتر آن است که از دانش کسب شده در تصمیم گیری

استفاده شود

ارزشیابی و پاسخگویی

ارزشیابی وسیله پاسخگویی است. ارزشیابی می تواند

بازخوردهایی را فراهم آورد که مشخص می سازد چه

چیزهایی خوب انجام شده و چه چیزهایی به اصلاح نیاز دارد.

ارزشیابی و ارزیابی

قضاوت در

مورد ارزش برنامه و موثر بودن برنامه است . در

ارزیابی فراگیر و عملکرد وی موضوع ارزیابی است

MASOOD

فصل دوم

الگوهای ارزشیابی

پیشگفتار

در این فصل پس از ذکر یک مقدمه، علل گوناگون بودن الگوهای ارزشیابی

مطرح شده است. با توجه به

. ویژگیهای موجود بین الگوها از سه دسته الگو نام برده شده

هدفهای کلی

۱- دانشجویان باید به علل بهره‌گیری از الگوهای متفاوت ارزشیابی پی ببرند

۲- الگوهای مختلف ارزشیابی را مورد تحلیل و مقایسه قرار دهند

۳- به بهره‌گیری از الگوهای ارزشیابی، متناسب با شرایط مختلف علاقه‌مند شوند

هدفهای رفتاری

۱- علل ارائه الگوهای متفاوت برای انجام ارزشیابی را توضیح می دهند

۲- الگوهای ارزشیابی را دسته بندی می کنند

۳- مراحل منطقی فرایند ارزشیابی و کاربردهای آنرا توضیح می دهند

الگوهای ارزشیابی

برخی از تفاوت‌های بین الگوهای ارزشیابی

۱- تفاوت در هدف‌های اصلی ارزشیابی

۲- تفاوت در زمینه‌های تجربی و آموزشی

۳- ماهیت موضوع درسی یا مطلبی که مرکز توجه تلاش‌های ارزشیابی است

۴- تأکید بر بخش خاصی از فرایند ارزشیابی

الگوهای ارزشیابی

۱- الگوهای تحقق یافتن هدف

تایلر برای انجام فرایند ارزشیابی هشت مرحله منطقی ارائه کرده است .

تهیه هدف ، طبقه بندی هدف ، بیان

هدف ، تدوین هدف ، بیان هدفها به پرسنل

، انتخاب تکنیک اندازه گیری مناسب

، جمع آوری داده ها و مقایسه داده ها .

امتیازات روش تایلر

تایلر علاوه بر عملکرد دانش آموزان به سایر جنبه های برنامه

نیز توجه نمودوی بر کسب اطلاع از مقاصد برنامه

هدفهای کلی آن ، هدفهای رفتاری و شیوه های اجرای موفقیت آمیز برنامه تأکید نمود .

مورد استفاده از روش تایلر

تایلر در آغاز ارزشیابی هدف مدار را روشی مناسب جهت

استفاده معلمان

و برنامه ریزان می دانست ولی از

سال ۱۹۶۰ به بعد، عاملان ارزشیابی را نیز به فهرست استفاده

کنندگان از روش خود افزود

بسط روش تایلر

روش تایلر به صورتهای مستقیم و غیر مستقیم در کار

صاحب نظران دیگر چون، پرووس، لوین، اسکریون

، مستفل و هاموند موثر بوده است

۲- الگوهای قضاوتی

در این الگوها قضاوت عامل ارزشیابی نقش عمده و اصلی

را در امر ارزشیابی ایفا می کند . نظر عامل

ارزشیابی بر نتیجه حاصل از عمل ارزشیابی بسیار موثر
است

الف: الگوهای قضاوت بر اساس ملاکهای درونی

ب: الگوهای قضاوت بر اساس ملاکهای بیرونی

تفاوت‌های ملاک‌های درونی و بیرونی

ملاک‌های درونی به ذات برنامه توجه دارند و معیار به کار

گرفته شده اغلب معیار فراگرد است .

ملاک‌های بیرونی به اثرات برنامه توجه دارند و معیار

به کار گرفته شده اغلب بازده یا برون داد است

الگوهای ارزشیابی مصرف کننده- مدار

اسکریون معتقد است که عامل ارزشیابی باید قضاوت کند

که آیا موفقیت در رسیدن به هدفها می تواند نیازهای

مصرف کنندگان برنامه را برآورده سازد یا خیر؟

تفاوت ارزشیابی تکوینی و ارزشیابی پایانی

این دو شیوه ارزشیابی از نظر هدفها، طرح ارزشیابی، زمان اجرای

ارزشیابی، ابزارهای جمع آوری

اطلاعات و تعمیم پذیری نتایج تفاوت دارند

ارزشیابی هدف آزاد

عاملان ارزشیابی هدف آزاد ، می توانند

عملکرد های حاصل از اجرای برنامه آموزشی را از

درون به عنوان عضوی از اعضای برنامه آموزشی و یا از بیرون

به عنوان فردی خارج از گروه اجرا کننده برنامه ،مورد ارزشیابی

قرار دهند

توجه به کیفیت هدفها

اسکریون ، به عاملان ارزشیابی پیشنهاد می کند به ارزشیابی

کیفیت هدفها و تعیین میزان موفقیت برنامه در

کسب هدفهای تعیین شده ، با هم توجه کنند

۳- الگوهای تسهیل در تصمیم گیری

-

در الگوهای تسهیل در تصمیم گیری عامل ارزشیابی به ارزشیابی مطلوبیت

و ارزش پدیده های آموزشی کمتر توجه دارد و بیشتر در

تلاش است اطلاعات لازم را جمع آوری و جهت تعیین ارزش

برنامه در اختیار فرد یا افراد دیگری قرار می دهد

الگوهای ارزشیابی سیپ

ارزشیابی عبارت است از فرایند تعیین کردن، بدست آوردن

و فراهم کردن اطلاعات توصیفی و قضاوتی در

مورد ارزش و مطلوبیت هدفها، طرح، اجرا و نتایج به منظور

هدایت تصمیم گیری، خدمت به نیازها پاسخگویی

و درک بیشتر از پدیده ها

تفاوتها و مشابهت های الگوهای ارزشیابی

۲- معیارهای متفاوت برای قضاوت

تفاوتها   ۱- روشهای پژوهشی متفاوت

۱

-هدف تمام الگوها فراهم ساختن اطلاعات است ۲-اطلاعات دقیق الگوه

شباهتها

فصل سوم

ارزشیابی و هدفهای آموزشی

پیشگفتار

در این فصل ، هدفهای آموزشی و نقش آنها در ارزشیابی

از فعالیتهای آموزشی و عملکردهای یادگیرندگان

مورد بحث قرار گرفته است . هدفهای آموزشی بازده های مورد
انتظار

را از یادگیرندگان را در پایان بیان می کنند

هدفهای کلی

۱- دانشجویان با هدفهای آموزشی و ویژگیهای آنها آشنا می شوند

۲- نقش و اهمیت هدفهای آموزشی را درک می کنند

۳- هدفهای کلی و رفتاری را می شناسند

هدفهای رفتاری

۱- دانشجویان هدف آموزشی را تعریف می کنند

۲- نقش و اهمیت هدفهای آموزشی در جریان

آموزش و ارزشیابی را تشریح می کنند

۳- ویژگیهای هدف کلی و هدف رفتاری را با ذکر مثال شرح
می دهند .

ارزشیابی و هدفهای آموزشی

هدف آموزشی عبارتی است که:

تغییر مورد انتظار در رفتار یادگیرنده پس از شرکت در یک

برنامه آموزشی را توضیح می دهد .

اهمیت هدفهای آموزشی

هدفهای آموزشی همانند یک چراغ راهنما معلمان، یادگیرندگان، مجریان برنامه آموزشی و همچنین عاملان ارزشیابی را کمک می کند و به فعالیت‌های آنها جهت می دهد.

تدوین هدفهای آموزشی

ولف هدفهای آموزشی را در سه سطح تعیین می کند .

در سطح اول مقاصد اصلی مطرح می شود

در سطح دوم

تغییرات اصلی و عمده ای کا انتظار می رود ،تعیین می گردد.

در سطح سوم هدف کلی به چند هدف جزئی تر تقسیم می شود

هدفهای کلی

هدفهای کلی بیانگر مهارتها، تواناییها و قابلیت‌هایی هستند

که انتظار می‌رود یادگیرندگان پس از شرکت در یک

مجموعه فعالیتهای یادگیری کسب نمایند این مهارتها و تواناییها در یک زمان

نسبتاً طولانی حاصل می‌گردد

هدفهای رفتاری

هدفهای کلی به علت مبهم و قابل تفسیر بودن باید به هدفهای روشن تر

و مشخص تر تقسیم شوند که همان هدفهای رفتاری هستند

هدف رفتاری از سه جزء تشکیل شده :

۱- رفتار

۲- شرایط اجرای عمل

۳- معیار یا ملاک

نتیجه گیری از مباحث هدفهای آموزشی

هدفهای جزئی و کلی بر حسب بازده های مورد انتظار از یادگیرندگان بیان می شوند

ویژه بودن هدفها باید در

حدی باشد که شناخت و درک آنها توسط خواننده یا استفاده کننده بدون ابهام انجام گیرد

سنجش نیازهای آموزشی

سنجش نیاز عبارت است: از تشخیص میزان تفاوت بین

وضعیت موجود و وضعیت مطلوب

اگر بین وضعیت

موجود و آنچه که انتظار داریم تفاوتی مشاهده شود

نیازنامیده می شود

نتیجه گیری از مباحث نیاز سنجی آموزشی

از نیاز سنجی آموزشی علاوه بر تدوین هدفهای آموزشی

دوره ها و برنامه های رسمی آموزش ،می توان در

زمینه های دیگری مانند :آموزش ضمن خدمت کارکنان اداری و آموزشی

. نیز استفاده نمود

طبقه بندی هدفهای تربیتی

طبقه بندی یعنی رده بندی پدیده ها . طبقه بندی باعث می گردد که انسان بتواند

با صرف وقت کمتر و سهولت

بیشتر به مطالعه دنیای پیرامون خود بپردازد

.بلوم هدفهای تربیتی را در سه حوزه شناختی ،عاطفی و روانی-

حرکتی

.طبقه بندی می کند

حوزه شناختی

حوزه شناختی راههای کسب دانش و استفاده از دانش توسط فرد یادگیرنده

را مورد توجه قرار می دهد

رفتارهای مربوط به حوزه شناختی

:

۱- دانش، معلومات یا آگاهی

۲- فهمیدن

۳- کار بستن یا کاربرد

۴- تحلیل

۵- ترکیب

۶- ارزشیابی

حوزه عاطفی

رفتارهایی که در اصل جنبه احساسی و درونی دارند

مانند :علاقه ،نگرش ،ارج نهادن ارزشها و

حوزه عاطفی قرار می گیرند . رفتارهای مربوط به حوزه عاطفی

:

۱-دریافت کردن

۲-پاسخ دادن

۳-ارزش گذاری

۴-سازمان دادن

۵-درونی شدن ارزشها

فصل چهارم

ارزشیابی و اندازه گیری

پیشگفتار

ابزارهای اندازه گیری بازده های حاصل از یک فعالیت آموزشی را اندازه می گیرند

در تمام فعالیتهای ارزشیابی ، عمل ارزشیابی بدون اندازه گیری نمی تواند انجام پذیرد

مجری ارزشیابی باید با توجه به هدفهای کلی و جزئی ابزارهای مناسب اندازه گیری را استفاده کند

هدفهای کلی

۱- دانشجویان باید با مفاهیم اندازه گیری و ارزشیابی در آموزش آشنا شوند

۲- ویژگیهای ابزارهای اندازه گیری را می شناسد

۳- انواع آزمون و ویژگیهای هر کدام را می آموزند.

هدفهای رفتاری

۱- دانشجویان انواع اندازه گیری و کاربرد های آنها را با هم مقایسه می کنند

۲- ویژگیهای عمومی ابزارهای اندازه گیری را تشریح می کنند

۳- ضمن دسته بندی انواع آزمونها ویژگیهای هر کدام را توضیح می دهند

ارزشیابی و اندازه گیری

در تمام فعالیتهای اندازه گیری و ارزشیابی ، عمل ارزشیابی بدون اندازه گیری

نمی تواند انجام پذیرد و اندازه

گیری از عملکرد دانش آموز یکی از عوامل ارزشیابی به شمار می آید

خصوصیت ابزارهای اندازه گیری

۱- روایی آزمون

۲- پایایی آزمون

۳- استفاده از ابزارهای مختلف

۴- مجری ارزشیابی باید کلیه اثرات ناشی از برنامه آموزشی را اندازه بگیرد

روشهای اندازه گیری

برای اندازه گیری عملکرد دانش آموز قبل از شروع
برنامه آموزشی

پس از شروع و یا در پایان برنامه

روشهای مختلفی وجود دارد

. برای آشنایی با این روشها مراجعه به منابع سنجش
در علوم تربیتی ضروری است

آزمون و انواع آن

آزمون یک مجموعه سوال مشخص است که به فرد داده می شود

و از او انتظار می رود که به صورت مستقل

برای هر یک از آنها پاسخ فراهم آورد

. انواع آزمون : شفاهی ، نوشتاری

. گروهی ، فردی – عملکرد پیشینه ، عملکرد نوعی -

راهبردهای ارزشیابی

پایه‌ام معتقد است که دو راهبرد خاص برای انجام ارزشیابی وجود دارد

.آزمونهای ملاکی یا ملاک مدار و

آزمونهای هنجاری یا هنجار مدار .

این دو راهبرد در دو مقوله کلی طبقه بندی می شوند

.آزمونهای پاسخ گزین

و آزمون های پاسخ نگار

آزمون های هنجاری

در آزمون هنجاری تفسیر نمره یک تفسیر نسبی است

. نمره هر فرد با نمره سایر افراد گروه مقایسه و بر

اساس این مقایسه نمره فرد مورد قضاوت قرار می گیرد

ر این مقایسه معلوم می شود که یک فرد در مقایسه با

. سایر افراد چه کرده است

استاندارد کردن آزمون و هنجار یابی

فرایند تهیه یک آزمون استاندارد را می توان به پنج مرحله تقسیم کرد

۱- تهیه محتوی

۲- اجرای آزمون

۳- تصحیح

۴-نمره گذاری

۵- انتخاب افراد شرکت کننده که معرف یا نماینده جامعه مورد نظرند

تحلیل سؤالاها

بررسی الگوی پاسخهای داده شده به هر سوال زمانی امکان پذیر است

که یک بار این سؤالاها مورد آزمایش

. قرار گیرد و پاسخهای داده شده به هر سوال در اختیار باشند

پایایی و روایی آزمونهای هنجاری

روایی نشان می دهد که آزمون برای آنچه که قرار است اندازه گیری شود مناسب است یا خیر ؟

پایایی نشان می دهد که آزمون در اندازه گیریهای متعدد نتایج یکسان بدست می دهد یا خیر ؟

آزمونهای هنجاری و ارزشیابی آموزشی

زمانی که مجری ارزشیابی قصد دارد عملکرد دانش آموزان شرکت کننده

در یک برنامه آموزشی جدید را با

عملکرد گروه دانش آموزان شرکت کننده در برنامه یا برنامه های مشابه

دیگر مقایسه کند، آزمون هنجاری

. یک ابزار مناسب و سودمند خواهد بود

MASOOD

فصل پنجم

ارزشیابی و اندازه گیری آزمون های ملاکی

پیشگفتار

در این فصل یک تاریخچه کوتاه از آزمون و آزمونهای پیشرفت تحصیلی
و پیدایش

آزمونهای ملاکی ارائه خواهد شد. سپس تفاوت آن با آزمون هنجاری
بیان می گردد و

با اشاره مختصر به شاخصهای روایی و پایایی به پایان میرسد

هدفهای کلی

۱- دانشجویان به عوامل موثر در پیدایش آزمونهای ملاکی پی می برند

۲- آزمونهای ملاکی را می شناسند

۳- تفاوتهای آزمون ملاکی و آزمون هنجاری را تشخیص می دهند

هدفهای رفتاری

۱- دانشجویان زمینه های پیدایش آزمونهای را شرح می دهند

۲- موارد استفاده از آزمونهای ملاکی در ارزشیابی را توضیح می دهند

۳- ضریب (پایانی) و (روایی) یک آزمون ملاکی را محاسبه می کنند

آزمونهای ملاکی

فراهم آوردن اطلاعات مناسب درباره آنچه یادگیرنده در طول دوره آموزش فراگرفته است

مستلزم استفاده از

آزمونی به نام آزمون ملاکی دارد

.

زمینه های پیدایش آزمونهای ملاکی

تفاوت در دو نوع توزیع عملکرد نرمال

و توزیع عملکرد با کجی منفی عدم توانایی

آزمونهای هنجاری و لزوم

استفاده از راهبردهای ن یعنی آزمونهای ملاکی

برای اندازه گیری یافته های حاصل از آموزش را سبب

آزمون ملاکی و کاربرد آن

آزمون ملاکی آزمونی است که برای تعیین وضعیت
یک فرد در یک حوزه رفتار

کاملاً مشخص و تعریف

شده مورد استفاده قرار می گیرد

اولین بار رابرت گلسر (آزمونهای ملاکی) را برای
اندازه گیری مطرح نمود

آزمونهای ملاکی و هنجاری

آزمونهای ملاکی و هنجاری را می توان از جهات مختلف با یکدیگر
مقایسه نمود

تفاوت آنها را بیان

نمود. تفاوت عمده این دو آزمون را تفسیر نتایج حاصل از آزمون می
دانند

خصوصیات آماری آزمونهای ملاکی

الف- سطح دشواری سؤال که از طریق تعیین نسبت پاسخهای صحیح داده شده به محاسبه می گردد

ب- قوه تفکیک سؤال پایایی و روایی آزمون های ملاکی

در آزمونهای هنجاری ، پایایی نمره های کسب شده با

استفاده از روش ضریبهمبستگی محاسبه می شود و

ضرایب همبستگی از میزان تغییر پذیری نمره ها تأثیر

می پذیرد ولی در آزمونهای ملاکی پایایی تصمیم های اتخاذ شده بر اساس نتایج است

فصل هشتم

ارزشیابی و اندازه گیری

پیشگفتار

در این فصل ضمن بحث در مورد نگرشها ، علاقه ها ،

. ابزارهای اندازه گیری رفتارهای عاطفی ارائه خواهد شد

هدفهای کلی

۱- دانشجویان تعریف ویژگیهای عاطفی را می آموزند

۲- روشهای جمع آوری اطلاعات در زمینه رفتار های عاطفی را می آموزند

۳- با ویژگیهای ابزار های اندازه گیری رفتار های عاطف آشنا می شوند

هدفهای رفتاری

۱- دانشجویان ویژگی های عاطفی انسان را شرح می دهند

۲- خصوصیات ابزارهای اندازه گیری ویژگیهای عاطفی را توضیح می دهند

۳- روشهای جمع آوری اطلاعات در زمینه رفتار های عاطفی را تشریح می کنند

اندازه گیری عملکرد های عاطفی

رفتار های عاطفی معمولا غیر قابل مشاهده و اندازه گیری هستند

و تنها از طریق مشاهده رفتار های فرد (دیدن

و شنیدن) در یک زمان طولانی می توان آن را استنباط کرد

.

روشهای جمع آوری اطلاعات در زمینه رفتارهای عاطفی

این روشها را می توان در دو مقوله عمده طبقه بندی نمود

۱- روشهای کمی (جمع آوری اطلاعات به صورت عددی)

۲- روشهای کیفی (جمع آوری اطلاعات به صورت کلامی)

مقیاسهای درجه بندی رفتار

مراحل مقیاس درجه بندی لیکرت :

۱- موضوع مورد اندازه گیری را مشخص کنید

۲- خصوصیات موضوع را مشخص کنید

۳- برای هر خصیصه یک عبارت بنویسید

۴- جهت عبارتهای مقیاس را مشخص کنید

چگونگی محاسبه نمره فرد و نمره گروه در مقیاس درجه بندی

نمره هر فرد در مقیاس درجه بندی برابر است :

با مجموع نمره های وی در تمام سوالها تقسیم بر تعداد سوالها

. برای تعیین میزان نگرش گروه در برنامه باید

معدل پاسخ های داده شده توسط تمام افراد به هر عبارت

محاسبه شود

مشاهده و مصاحبه در ارزشیابی کیفی

در مطالعات ارزشیابی، گاه عامل ارزشیابی به عنوان یک مشاهده گر

، تمام آنچه را که در مورد موضوع

مورد مطالعه می شنود یا مشاهده می کند به صورت دقیق یادداشت و یا ضبط می کند

مصاحبه برای تکمیل
مشاهده استفاده می شود

فصل هفتم

طرحهای ارزشیابی

پیشگفتار

در این فصل ضمن اشاره به مفهوم طرح ارزشیابی ، عوامل تهدید کننده
روایی

طرحهای ارزشیابی و چگونگی جلوگیری از تأثیر این عوامل روی
نتایج حاصل از

ارزشیابی مورد بحث قرار می گیرد

هدفهای کلی

۱- دانشجویان با مفهوم طرح ارزشیابی آشنا می شوند

۲- اجزاء اساسی یک طرح ارزشیابی را می شناسند

۳- انواع مختلف طرحهای ارزشیابی را می آموزند

هدفهای رفتاری

۱- دانشجویان مفهوم طرح ارزشیابی را بیان می کنند

۲- ویژگیهای اساسی یک طرح ارزشیابی را توضیح می دهند

۳- روایی داخلی و روایی خارجی طرحهای ارزشیابی را توصیف می کنند

طرح‌های ارزشیابی

طرح در ارزشیابی عبارت است از :

برنامه ، نقشه یا دستور کار برای انتخاب آزمودنی ها اجرای عملهای

آزمایشی

انجام مشاهدات – اندازه گیری

، جمع آوری اطلاعات برای رسیدن به پاسخ سوالهای مطرح

شده در ارزشیابی

روایی چیست؟

یافته های یک مطالعه را تنها در شرایطی می توان روا دانست

که هر گونه تفاوت یا رابطه مشاهده شده بین دو

یا چند متغیر را بتوان به طور کامل به عامل

یا عوامل بررسی شده یا مورد نظر در مطالعه نسبت داد

بلوغ یا بالیدن :

بلوغ به تغییراتی گفته می شود

که در طول جریان مطالعه در اثر رشد و یا عوامل طبیعی در آزمودنیها
وجود
می آید .

آزمون :

وقتی که آزمودنیها قبل از اجرای برنامه و همچنین در پایان برنامه

با یک ابزار یا آزمون واحد مورد اندازه

گیری قرار می گیرند ،تغییر در نمره دانش آموزان را می توان به اجرای برنامه نسبت داد .

ابزار :

ثبات در ابزار های اندازه گیری و تغییر این ابزارها ممکن است خوب عامل

ایجاد تفاوت دریافته های

. یک مطالعه باشد

گزینش :

اگر افراد گروه‌های شرکت کننده در برنامه مورد بررسی از طریق تصادفی
گزینش نشده باشند

یافته‌های
ارزشیابی از عدم یکسانی گروه‌ها تأثیر خواهد گرفت

افت یا ترک تحصیلی :

در جریان عمل ارزشیابی، کناره گیری یک یا چند نفر از افراد یک گروه به دلایل مختلف

،نتایج حاصل از

ارزشیابی را تحت تأثیر قرار می دهد

ئ

انتشار یا گسترش عمل آزمایشی

اگر محل اجرای عمل آزمایشی در مجاورت با نزدیکی مدارس باشد

که آنها به عنوان گروه گواه استفاده

میشود ، احتمال آشنایی و اطلاع افراد گواه از عمل آزمایشی و محتوی آن
افزایش می یابد

رنجش و تضعیف روحیه یادگیرندگان :

در شرایطی که مدارس گروه آزمایشی در مجاورت گروه گواه قرار دارند

و احتمال آگاه شدن از امکانات و

تجهیزات فراهم شده وجود دارد ، به ایجاد یأس و بدبینی در گروه گواه کمک می کند.

کنترل عوامل تهدید کننده :

برای جلوگیری از تأثیر عوامل تهدید کننده بر یافته های حاصل از مطالعات ارزشیابی
دو روش وجود دارد

۱- استفاده گروه مقایسه غیر همتا

۲- استفاده از گمارش تصادفی آزمودنیها در گروههای

مختلف

طرح‌های ارزشیابی

پس از آشنایی با مفهوم طرح و عوامل تهدید کننده روایی داخلی

، به چند طرح در زمینه ارزشیابی آموزشی

. کارآمد و قابل اجرا هستند ، اشاره می شود

طرح شماره یک : پیش آزمون – پس آزمون با گروه گواه واقعی

طرحواره طرح شماره ۱

O E

X

E

OE

R

O C

-

C

O C

R

طرح شماره دو : طرح گواه واقعی با پس آزمون

O E
O C

X
-

R
R

E
C

طرح شماره سه : طرح پیش آزمون - پس آزمون با گروه گواه غیر همتا

O E
O C

X
-

O E
O C

E
C

طرح شماره چهار : طرح سریهای زمانی تک گروهی

0   0   0   0   X   0   0

0

عمل آزمایش

طرح شماره پنج : طرح سریهای زمانی با گروه
کنترل غیر همتا

0	0	0	X	0	0
0	0	0	-	0	0

طرح شماره شش : طرح پیش آزمون – پس آزمون

E

پس آزمون

X

عمل آزمایش

O

پیش آزمون

طرح شماره هفت : طرح مقایسه دو گروه غیر همتا با پس آزمون

O E

O C

X

E

C

طرح شماره هشت : طرح مورد پژوهی تک گروهی

O

X

فصل هشتم

نمونه گیری در ارزشیابی آموزشی

پیشگفتار

در این فصل ابتدا دو واژه کلیدی در نمونه گیری

یعنی جامعه و نمونه معرفی خواهند شد . سپس به چند روش

نمونه گیری که در ارزشیابی آموزشی مورد استفاده قرار می گیرد اشاره خواهد شد

هدفهای کلی

۱- دانشجویان با مفاهیم جامعه و نمونه آشنا می شوند

۲- روشهای مختلف نمونه گیری را می آموزند

۳- مفهوم و تفاوت گزینش و گمارش تصادفی را یاد می گیرند

هدفهای رفتاری

۱- دانشجویان جامعه و نمونه را با ذکر مثال توضیح می دهند

۲- روشهای نمونه گیری را توصیف می کنند

۳- گزینش و گمارش تصادفی را مورد مقایسه قرار می دهند

نمونه گیری

به فرایند انتخاب اعضای گروه از جامعه اصلی نمونه گیری گفته می شود

نمونه گیری این امکان را فراهم

می آورد که نمونه انتخاب شده تا حد ممکن معرف جامعه مورد نظر باشد

روشهای نمونه گیری

نمونه گیری به دو روش گزینش تصادفی و گمارش تصادفی انجام می گیرد

گزینش تصادفی با هدف انتخاب

نمونه ای که معرف جامعه باشد اجرا می شود

ولی گمارش تصادفی با هدف تشکیل دو یا بیش از دو گروه

هم ارز انجام می گیرد

گمارش تصادفی

اگر شانس تمام واحدها برای قرار گرفتن در هر یک از گروهها برابر باشد

ارزشیابی تصادفی خواهد بود

که به چند صورت انجام می شود

: استفاده از پرتاب سکه ، استفاده از جدول اعداد تصادفی و استفاده از

لیست اعداد تصادفی

گزینش تصادفی

اگر حجم جامعه نسبتاً کوچک و در دسترس باشد

می توان تمام حجم جامعه را در فعالیت ارزشیابی شرکت

داد و از طریق گمارش تصادفی عمل کرد . در غیر این صورت از گزینش تصادفی استفاده می شود

نمونه گیری چند ماتریسی

تلاش برای کاهش زمان شرکت هر فرد در جلسات آزمون همراه با ملاحظات
عملی و اقتصادی باعث

گردیده که ارزشیابی آموزشی از روشهای نمونه گیری ماتریسی برای انتخاب
نمونه استفاده می شود

امتیازات و محدودیتهای نمونه گیری چند ماتریسی

امتیازات : در زمان کوتاه – سریع و کم هزینه – با میزان خطای کمتر انجام می شود

محدودیتها : در ارزشیابی های فردی و آزمونهای شفاهی و آزمونهای سرعت- پاسخگویی فاقدکارایی است

فصل نهم

تهیه گزارش یافته های ارزش یابی

پیشگفتار

در این فصل بانقشهای مختلف عامل ارزشیابی در جریان اجرای
فعالیت‌های ارزشیابی

و چگونگی تهیه و تدوین

گزارش‌های یافته‌های ارزشیابی آشنا خواهیم شد.

هدفهای کلی

۱- دانشجویان باتفاوت های گزارش ارزشیابی تکوینی و ارزش یابی پایانی آشنا خواهندشد

۲- مراحل تهیه گزارش ارزشیابی رامی آموزند

۳- روش تهیه گزارشهای یافته های ارزشیابی رایادمی گیرند

هدفهای رفتاری

- ۱- دانشجویان دلایل ارائه به موقع گزارشهای ارزشیابی توضیح می دهند
- ۲- تفاوت گزارشهای ارزشیابی تکوینی ارزشیابی نهایی را شرح می دهند
- ۳- شرایط تهیه گزارش اجرای برنامه و ویژگی های آنرا توضیح می دهند

تهیه گزارش یافته های ارزشیابی

عامل ارزش یابی گاه در نقشی ظاهر می شود که
وظیفه دارد

یک گزارش نسبتاً خلاصه در زمینه کارایی یا

اثرات برنامه اجرا شده تهیه کندو به سیاست گزاران ،
برنامه ریزان،

مدیران ویاسازمانهای تامین کننده هزینه

های برنامه ارائه دهد

گزارشهای ارزشیابی تکوینی

۱- گزارش اجرای برنامه که باهدف ارزشیابی ازچگونگی برنامه صورت می گیرد

۲- گزارشهای پیشرفت باعث تصمیم گیریهای مناسب

و اتخاذ روشهای دقیق برای بهبود روند اجرای برنامه می شود

گزارشهای ارزشیابی جمعی یا نهائی

در این گزارشها شیوه های بکار گرفته شده ، ابزارهای اندازه گیری ،

گروه شرکت کننده ، چگونگی اجرای

برنامه ، میزان موفقیت برنامه و نتایج جانبی و پیش بینی نشده برنامه بررسی شده و

در نهایت توصیه های مناسب برای اصلاح و بهبود برنامه ارائه می گردد

چهار چوب پیش نهادی برای یک گزارش ارزشیابی

گزارش ارزشیابی در شش قسمت تدوین می شود

بخش اوّل : خلاصه یا چکیده

بخش دوّم: اطلاعات مربوط به زمینه یا موقعیت اجرای برنامه

بخش سوّم: توصیف مطالعه ارزشیابی

بخش چهارم : یافته های ارزشیابی

بخش پنجم: تفسیر یافته ها

بخش ششم: نتایج و پیشنهادات

منابع

۱- آذر ، رسول روشهای ارزیابی آموزشی – تیریز ۱۳۶۹

۲- بلوم ، اس ، بنجامین (۱۹۸۲) ویژگی های آدمی و یادگیری آموزشی . ترجمه
-دکتر سیف ، علی اکبر

مرکز نشر دانشگاهی تهران ۱۳۶۳

۳- بلوم، اس، بنجامین و همکاران

کتاب اول :حوزه شناختی ترجمه ((طبقه بندی هدفهای پرورشی))

دکتر سیف ، علی اکبر- علی آبادی خدیجه – رشد-تهران ۱۳۶۸

(۴- بولا. ه. س. ۱۹۷۹)
ترجمه دکتر بازرگان ((ارزیابی آموزشی و کاربرد آن در سواد آموزی تابعی))
'
عباس، مرکز نشر دانشگاهی تهران ۱۳۶۲

۵- سلطانزاده، حسین تاریخ مدارس ایران از عهدباستان تا تأسیس دارالفنون تهران. آگاه- ۱۳۶۴
نشر گویا، ۱۳۶۴ ((سیر فرهنگ و تاریخ تعلیم و تربیت در ایران))-۶ راوندی، مرتضی

۷- کیامنش، علیرضا C.I.P.P فصلنامه تعلیم و تربیت شماره ۱۳ و ۱۴ ((
آشنایی با الگوی ارزشیابی))
بهار و تابستان ۱۳۶۷

۸ کیامنش، علیرضا

فصلنامه تعلیم و تربیت شماره ۲۶ تابستان ۱۳۷۰ ((رابطه ارزشیابی و هدفهای آموزشی))-

دین

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com